

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 370. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849787678672/facsimile.pdf> (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

enkelte rolle indtager heri. Det var derfor yttret af mange og især af mig selv, at først burde man høre stykket oplæst af en enkelt for at få et totalindtryk, og da kunne man i forening læse hver især sin rolle, som man da kunne have et begreb om. Denne anskuelse var Heiberg så aldeles enig i, at han fandt enhver anden form forkastelig. Han troede derfor at handle i alles interesse ved nu at indføre denne fremgangsmåde til alle parters tilfredshed. Men her kan man udbryde med Høiberg: »Hvad har Fanden ikke at bestille« i et kunstnersamfund. Man satte sig nu i hovedet, at det var en krænkelse mod skuespillerne, at en digter oplæste et stykke for dem; at der lå heri, at de ikke kunne læse, at man behandlede dem som unyndige børn, at oplæsningen virkede skadeligt på deres opfatning etc. etc. At der endogså var dem, der ville udsprede, at Heiberg ikke kunne læse, er så latterligt for enhver, der nogensinde har hørt ham oplæse – og det havde ikke få i hans samtid – at de ingen vej kom med denne påstand.

Disse oplæsninger blev nu på direktionens befaling sat igang under idelige forsøg fra skuespillernes side at lægge hindringer i vejen derfor, hvilket skete på en måde, som jeg tror de er bedst tjent med, at jeg fortier. I Heibergs nærværelse virkede dog hans personlighed således på dem, at de ikke så lige vovede at give deres barnagtige forbitrelse luft, men des kraftigere skete det på hans bag. Værre gik det dog Oehenschläger en gang, da han ønskede at læse et af sine arbejder op for dem. Phister, hvem stykket mishagede, sad på den skånseløseste måde og gav sit mishag tilkende ved gebærder og miner. Jeg var nærværende, og dette brud, ikke alene på digteren, men på agtelse for den gode tone, smertede og sårede min følelse, så at jeg ikke kunne lade være ved minner at give Phister tilkende, at jeg bad ham holde inde dermed. Men hvor forlegen blev jeg ikke, da han ganske højt over bordet udbød som svar på min tavse bøn: »De vil da vel ikke forlange, at man skal være opmærksom ved det kedelige strykke?« Hvilken virkning denne replik gjorde på digteren, ved jeg ikke, thi jeg vovede ikke at se op; men det ved jeg, at jeg inderlig bedrøvet kørte hjem. Jeg havde nu engang vænnet mig til at dele disse menneskers hæder og skam. Henimod et årstid varede disse uhyggelige læseprøver, da Heiberg anmodede direktionen om atter at lade dem bortfalde, såsom de jo under sådanne omstændigheder var til

ingen nytte. I tiden mellem denne begivenhed og det nærværende tidspunkt, hvor han midlertidigt havde overtaget sceneinstruktørposten, var det gode forhold mellem ham og skuespillerne atter kommet istand, så det lille sammenstød var glemt – af ham – men jeg tilstår, ikke af mig. Deres opførsel ved den lejlighed havde givet mig et indblik i deres indre, som jeg havde vanskeligt ved at forvinde. Det smertede mig derfor, at Heiberg nu som sceneinstruktør atter skulle komme i berøring med deres lidenskaber, til hvilket jeg fandt ham meget for god. Men herved var nu intet at gøre, han havde samtykket i direktionens anmodning, og han satte nu tre stykker i scene, nemlig »Slaget ved Marengo«, »Romeo og Giulieta« (et lille originalt lystspil, som var en parodi på københavnernes entusiasme for det italienske operaselskabs medlemmer) og »Ørkens søn«. Så meget det end lå skuespillerne på hjerte at finde noget at udsætte på hans arrangement af disse tre stykker, så var det dem dog ikke muligt at udpege noget, hvorpå de kunne hænge deres hat, som man siger, og dette blev derfor opgivet; men hvad der ikke blev opgivet var, at en af deres midte burde have posten ligesom tidligere; thi blev denne en gang besat med en mand udenfor skuespillerstanden, ville det være vanskeligt atter at få den tilbage.

Man havde ofte følt ulempen af, at en skuespiller var sceneinstruktør, da denne jo ofte måtte være med i maleriet, i stedet for at stå udenfor det for at kunne betragte det hele i sin totalitet. Men kunstneriske hensyn må ofte ved et teater vige for personlige interesser. Efter at Heiberg havde vist, han formåede at udføre, hvad han havde påtaget sig, erindrede han direktionen om, han kun havde påtaget sig dette hverv midlertidigt, og bad den være betænkt på at vælge en til embedet for fremtiden. Valget faldt på professor Overskou, hvilket ikke lå i skuespillernes plan. Misføjelsen fortsattes altså, og efter nogen tids forløb trak også han sig tilbage. Nu blev, for husfredens skyld, skuespiller Nielsen valgt, og da var alt godt, undtagen – sceneinstruktionen; thi herom var venner og fjender enige, at en slettere sceneinstruktør end ham havde teatret næppe ejet. Daglige klager, forbitrelser og hån lød fra alle læber over hans virksomhed; men han var en skuespiller, og dette opvejede alle andre hensyn for denne ærekære stand.]